

Smjernice za izgradnju kvalitetne knjižnične zbirke za djecu i mlade

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Sekcija za narodne knjižnice
Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Zagreb, 2025.

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Sekcija za narodne knjižnice
Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež

Smjernice za izgradnju kvalitetne knjižnične zbirke za djecu i mlade

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Zagreb, 2025.

Elektronička izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva
ISSN 1846-5447

Nakladnik
Hrvatsko knjižničarsko društvo

Za nakladnika
Jasenska Pleško

Smjernice za izgradnju kvalitetne knjižnične zbirke za djecu i mlade

Glavna urednica
Ida Gašpar

Priredile na temelju primjera narodne knjižnice u Lynnu (Lynn Public Library):

Ida Gašpar, Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica
Andreja Grošelj, Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek
Alica Kolarić, Sveučilište u Zadru, Odjel za informacijske znanosti
Dina Kraljić, Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec
Ivana Martinović, Filozofski fakultet Osijek, Odsjek za informacijske znanosti
Vjeruška Štivić, Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar

Lektura i korektura
Sanja Dunatov

Urednički odbor niza Elektronička izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva
Tanja Hercog, Filip Horvat, Ivana Turk

Glavna urednica niza Elektronička izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva / Oblikovanje
Merien Hadrović

Pristup
<https://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/series/elektronicka>

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Zagreb, 2025.

SADRŽAJ

1. NAMJENA SMJERNICA ZA IZGRADNJU KVALITETNE KNJIŽNIČNE ZBIRKE ZA DJECU I MLADE	7
2. VRSTE, SMJEŠTAJ I PRISTUP KNJIŽNIČNOJ GRAĐI	7
2. 1. Vrste knjižnične građe	7
2. 2. Smještaj i pristup knjižničnoj građi	8
3. IZGRADNJA KNJIŽNIČNE ZBIRKE	8
3. 1. Kriteriji odabira knjižnične građe	8
3. 2. Postupanje s darovima	9
3. 3. Kontroverzni materijali	9
3. 4. Revizija i otpis knjižnične građe	9
4. UPRAVLJANJE ZBIRKOM I ODGOVORNOST	9
4. 1. Načela izgradnje knjižnične zbirke i upravljanje zbirkom	9
4. 2. Kompetencije knjižničara za upravljanje zbirkom	10
4. 3. Odgovornost	11
5. LITERATURA	11

1. NAMJENA SMJERNICA ZA IZGRADNJU KVALITETNE KNJIŽNIČNE ZBIRKE ZA DJECU I MLADE

Cilj je svake dječje knjižnice¹ organizirati primjerenu i kvalitetnu zbirku knjižnične građe koja zadovoljava obrazovne, informativne, rekreacijske i kulturne potrebe djece od rođenja do osamnaeste godine, njihovih obitelji i stručnih suradnika. Ovim dokumentom definiraju se osnovne smjernice za izgradnju zbirke dječje knjižnice koje pružaju informacije o načinu odabira knjižnične građe i pojašnjavaju tko je odgovoran za donošenje odluka o nabavi, smještaju i dostupnosti zbirka.

2. VRSTE, SMJEŠTAJ I PRISTUP KNJIŽNIČNOJ GRAĐI

Dječje knjižnice trebaju pružiti raznolik, razvojno primjerenu građu koja odgovara potrebama različitih dobnih skupina. Zbirka treba uključivati građu u različitim formatima (tradicionalne i suvremene medije) te odražavati različite stavove i vrijednosti.²

2.1. Vrste knjižnične građe

- knjige
- stripovi
- slikovnice
- popularno-stručni, stručni, znanstveni i popularno-znanstveni naslovi
- referentna građa i priručnici
- periodika (novine i časopisi)
- atlasi, zemljopisne karte, planovi i vodiči, katalozi, razglednice, fotografije, grafičke mape, notni zapisi
- *online* baze podataka
- digitalni video i audio formati
- didaktičke igračke
- društvene igre u tradicionalnom smislu
- multimedijски resursi u fizičkom i digitalnom obliku (računalne igre i igre za igraće konzole)
- materijali, alati i oprema za provođenje edukativnih i zabavnih programa (npr. STEM)
- specijalizirana građa: zvučne knjige, knjige s uvećanim tiskom, građa lagana za čitanje.

¹ Pojam „dječja knjižnica“ često se koristi kao neformalni naziv za odjele narodnih knjižnica namijenjene djeci i mladima, iako službeni nazivi variraju (npr. Dječji odjel, Odjel za djecu i mlade, Odjel za rad s djecom i mladima, Dječji odjel s igraonicom i sl.).

² IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina (2021). Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (7.11.2025.)

Osim u tiskanom formatu, knjižnica osigurava pristup građi u brojnim drugim formatima, uključujući medijske sadržaje u digitalnom i fizičkom obliku (e-publikacije, internetski servisi...) i prilagođene formate za osobe s posebnim potrebama (zvučne knjige, prilagođeni videozapisi s podrškom za čitanje ili s podnaslovima...).

Zbog stalnog razvoja novih formata, ovaj popis nije konačan.

2.2. Smještaj i pristup knjižničnoj građi

Smještaj knjižnične građe temelji se na dodijeljenoj klasifikacijskoj oznaci, odgovarajućim dobnim skupinama korisnika i tematskim skupinama. Zbirke trebaju biti privlačne, dobro očuvane, suvremene i organizirane na način koji omogućuje djeci i mladima lako snalaženje u prostoru i sadržaju knjižnice. Korisnici imaju slobodan pristup cjelokupnoj zbirci, a materijali koji se smatraju rijetkima, vrijednima, osjetljivima na gubitak ili oštećenje dostupni su u ograničenom broju (najčešće samo jedan primjerak) ili pod posebnim uvjetima.

Osim knjižnične građe, neophodno je ponuditi pristup informacijama i programima na internetu (mrežni katalozi, *online* baze podataka...) te osnovnu opremu za njihovo pretraživanje i korištenje (stolna i prijenosna računala, tableti, računalni programi koji se mogu koristiti u knjižnici, ali i kod kuće...).

Knjižničari trebaju promovirati knjižnicu kao sigurno mjesto te educirati djecu, mlade i njihove roditelje kako se sigurno koristiti internetom i digitalnom tehnologijom. Posebnu pozornost treba obratiti na pravne aspekte pružanja pristupa internetu i društvenim mrežama.³

3. IZGRADNJA KNJIŽNIČNE ZBIRKE

Dječje knjižnice nastoje djeci, članovima obitelji i stručnim suradnicima osigurati knjižničnu građu potrebnu za njihovo obrazovanje i osobni razvoj. Pri izgradnji knjižnične zbirke nužno je pridržavati se zakonskih propisa, pratiti načela izgradnje knjižnične zbirke i upravljanja zbirkom, no potrebno je omogućiti i uključivanje korisnika u odabir građe.

3.1. Kriteriji odabira knjižnične građe

Prilikom odabira građe za zbirku kreće se od sljedećih kriterija:

- visoka umjetnička kvaliteta sadržaja i kvaliteta književnog stila
- obrazovni sadržaj
- preporuke stručnjaka iz relevantnih područja
- ugled i značaj autora, ilustratora, urednika i izdavača
- valjanost, aktualnost i prikladnost materijala
- doprinos građe cjelokupnoj zbirci

³ IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina (2021). Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (7.11.2025.)

- visok stupanj privlačnosti potencijalnom korisniku
- kvaliteta i raznolikost formata
- vrijednost proporcionalna cijeni i/ili potrebi
- bezvremenost ili trajnost
- integritet
- pozitivne recenzije u stručnim i relevantnim izvorima
- nagrade i priznanja.

3. 2. Postupanje s darovima

Sa zahvalnošću se prihvaćaju darovi i donacije građe za djecu i mlade. Međutim, svi materijali podliježu istim kriterijima za uključivanje u zbirku kao i kupljena građa. Knjižnica zadržava pravo neuključivanja poklonjene građe u zbirku, što treba definirati u načelima izgradnje knjižnične zbirke.

3. 3. Kontroverzni materijal

Dužnost je knjižnice u zbirku uključiti reprezentativan izbor građe svim temama koje su od interesa za korisnike, a koje nisu zakonom zabranjene. Treba poštivati pravo pojedinca na izražavanje i pravo pojedinca na pristup idejama i informacijama u različitim oblicima. U knjižnici svima sve mora biti omogućeno i dostupno. Konačnu odgovornost za ono što djeca čitaju i kako doživljavaju naučeno snose roditelji ili zakonski skrbnici. Roditelji ili zakonski skrbnici jedini mogu svojoj djeci, i samo svojoj djeci, ograničiti pristup knjižničnoj građi.

Građa čiji se sadržaj dovodi u pitanje može biti uklonjena iz zbirke na temelju mišljenja stručnog osoblja uz suglasnost ravnatelja knjižnice. Korisnici koji žele zatražiti ponovno razmatranje knjižnične građe moraju ispuniti i potpisati obrazac "Zahtjev za ponovno razmatranje" koji im daje knjižnica. Sve pritužbe djelatnicima prijavljuju se voditelju odjela ili ravnatelju knjižnice. Voditelj odjela ili ravnatelj knjižnice kontaktirat će pritužitelja kako bi razgovarali o pritužbi i pokušali je neformalno riješiti uz objašnjenje poslanja i ciljeva knjižnice. Pri odlučivanju se treba voditi *Konvencijom o pravima djeteta*, koja jamči pravo na obrazovanje, informiranje i slobodu izražavanja.

3. 4. Revizija i otpis knjižnične građe

Revizija i otpis neizostavan je segment održavanja zbirke i provodi se redovito, sukladno Pravilniku o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe. Primjerci knjižnične građe mogu biti izdvojeni zbog lošeg fizičkog stanja, netočnih ili zastarjelih informacija, nedostatka upotrebe ili interesa.

4. UPRAVLJANJE ZBIRKAMA I ODGOVORNOST

4. 1. Načela izgradnje knjižnična zbirke i upravljanje zbirkom

Prilikom nabave knjižnične građe nužno je pridržavati se načela intelektualne slobode, a politika odabira u potpunosti mora biti u skladu sa Zakonom o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, Standardom za narodne knjižnice,

Standardom za školske knjižnice, IFLA-inim smjernicama za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina, Pravilnikom o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe, Konvencijom o pravima djeteta Ujedinjenih naroda.

Svaka knjižnica trebala bi imati pisana načela izgradnje zbirke i upravljanja zbirkom, koja donose upravna tijela knjižnice.⁴ Načela pomažu u predstavljanju rada knjižnice korisnicima, javnoj upravi i financijerima. Takav dokument osigurava dosljednost u izgradnji i upravljanju knjižničnom građom, predstavlja temelj za buduće planiranje i pomaže prilikom utvrđivanja prioriteta, osobito kod raspodjele financijskih sredstava.

4. 2. Kompetencije knjižničara za upravljanje zbirkom

Planiranje i razvoj zbirke

- Razumije i primjenjuje kriterije za procjenu sadržaja, umjetničke vrijednosti i kulturne autentičnosti građe u svim žanrovima i formatima.
- Nadograđuje znanje o književnoj produkciji konzultiranjem širokog spektra tiskanih i digitalnih izvora recenzija (uključujući blogove i *online* stipendije) i mrežnih izvora izdavača (uključujući one nezavisnog tiska), prisustvovanjem stručnim edukacijama i promocijama građe.
- Odgovara na izazove i potrebe zajednice u kojoj djeluje, ali u skladu s nabavnom politikom i politikom razvoja zbirke knjižnice te drugim relevantnim standardima.
- Posjeduje znanje o katalogizaciji, klasifikaciji, postupcima indeksiranja i praksi za podršku pristupa dječjoj građi.

Nabava i evaluacija građe

- Posjeduje znanje, vještine za upravljanje, korištenje i poznavanje dječje književnosti, materijala u različitim formatima i digitalnih medija koji doprinose raznolikoj, aktualnoj i relevantnoj zbirci.
- Zagovara i nabavlja materijale od marginaliziranih skupina ili o njima.

Održavanje zbirke

- Održava raznoliku zbirku koja uključuje potrebe sve djece i njihovih skrbnika u zajednici i prepoznaje dječju potrebu da vide i uče o sebi sličnim i različitim ljudima.
- Održava zbirke na različitim jezicima i formatima, prema potrebi, kako bi se uklonile jezične barijere pristupu.
- Održava najnovije digitalne i tiskane referentne izvore za tinejdžere i odrasle koji mogu poslužiti potrebama djece, obitelji i njihovih skrbnika.
- Razumije i provodi sveobuhvatnu knjižničku politiku razvoja zbirke te po potrebi razvija, procjenjuje i revidira politiku. Radi na tome da politika zbirke bude u skladu s misijom knjižnice, zakonima i propisima.⁵

⁴ IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina (2021). Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (7.11.2025.)

⁵ Collection Knowledge and Management / Association for Library Service to Children (2020) [/https://www.ala.org/alsc/edcareers/alsccorecomps](https://www.ala.org/alsc/edcareers/alsccorecomps)

4. 3. Odgovornost

Dječji knjižničari predvodnici su u promicanju dječjih prava i imaju ključnu zadaću u razvoju pismenosti⁶, a njihove odluke zastupa ravnatelj knjižnice i usmjerava ih u radu i organizaciji poslovanja. Ravnatelj upravlja i nadzire sve aspekte poslovanja knjižnice. To uključuje donošenje odluka o tome što će se nabaviti, održavati i izlagati, kao i osiguranje da ponuda odgovara potrebama i interesima korisnika te da bude u skladu sa zadaćama knjižnice. Odluke se donose na temelju stručnog mišljenja djelatnika, preporuke stručnih suradnika te komunikacije s korisnicima i širom javnosti o tome što zadovoljava njihove potrebe.

5. LITERATURA

Collection Development Policy – Children’s Department. Lynn Public Library (2020) Dostupno na:

<https://lynnpubliclibrary.org/collection-development-policy-childrens-department>

Dokument o nabavnoj politici Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica (2024)

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica. Dostupno na:

<https://www.knjiznica-koprivnica.hr/wp-content/uploads/2024/05/Dokument-o-nabavnoj-politici-2024.pdf>

IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina (2021).

Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf

Konvencija o pravima djeteta (2017) UNICEF Hrvatska. Dostupno na:

https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2017/05/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta_full.pdf

Pravilnik o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe (2023). Dostupno na:

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_03_27_452.html

Standard za narodne knjižnice (2021) Narodne novine 103, 1834. Dostupno na:

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (2019) Narodne novine 17, 356.

Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html

Collection Knowledge and Management / Association for Library Service to Children (2020) /<https://www.ala.org/alsc/edcareers/alsccorecomps>

⁶ IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina (2021). Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (7.11.2025.)

Nakladnik
Hrvatsko knjižničarsko društvo

Zagreb, 2025.

